

AZ OROSZ-UKRÁN HÁBORÚ BIZTONSÁGI KIHATÁSAI, A MŰVELETEK ELSŐDLEGES ÉRTELMEZÉSE

1. Bevezetés

Az elmúlt évek tapasztalata, de jelen időszak is a az orosz-ukrán, a szerb-koszovói, a kínai-tajvani és az azeri-örmény események világosan jelzik, hogy a nemzetközi rendszerben a fegyveres erő alkalmazása, vagy az azzal való fenyegetőzés meghatározza a biztonság katonai dimenziójában a jelentőségét.

Év	Államok közötti konfliktusok	Államon belüli konfliktusok	Egyoldalú konfliktusok	Konfliktusok összesen
2015	42	61	26	129
2016	60	50	21	131
2017	54	70	29	153
2018	52	80	34	166
2019	54	67	31	152
2020	56	72	41	169
2021	54	76	40	170

1. számú táblázat: A fegyveres konfliktusok száma.¹

A háború, ahogy Clausewitz porosz tábornok és hadtudós meghatározta: „*a háború tehát az erőszak alkalmazása, hogy ellenfelünket védtelenné tegyünk, aminek célja, hogy az ellenfelet saját akaratumk teljesítésére kényszerítsük.*”²

Ezt az elvet láthatjuk számos nemzetközi konfliktusban is. Az orosz-ukrán háború legjellemzőbb tulajdonsága, hogy kettő háború folyik egy időben. az egyik hibrid háború, az USA és nyugati szövetségesei soft (puha) gazdasági, diplomáciai, informatikai eszközökkel Oroszország ellen. Folyik egy úgynevezett proxy, vagy helyettesítő háború, Ukrajnában az oroszok ellen, Ukrajna teljes hírszerző, felderítő támogatásával.

A 2022. február 23-án kezdődött háborúban az orosz fél műveleteinek stratégiai céljait Putyin elnök úr határozta meg a következő négy feladatként

- Ukrajna náciatlanítása
- Az ukrán hadsereg lefegyverzése
- Ukrajnát lemondatni a NATO tagságra való törekvéséről, semleges státusz elérése
- Új kormány állítása³

Ennek megfelelően levezethető az oroszok politikai végállapota, azaz milyen végállapot (cél) elérésére törekednek. A jelenlegi helyzet megőrzése, és lehetőség szerint a befolyás mértékének növelése a környező államokban, a NATO további terjeszkedésének és

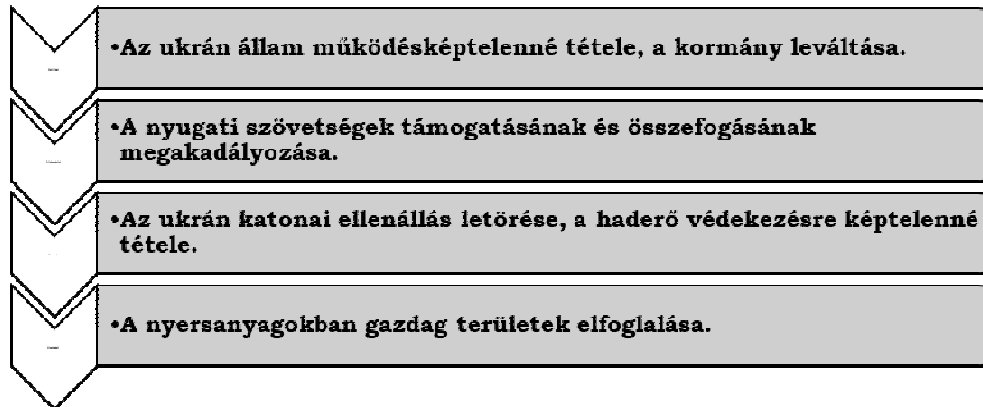
¹ Forrás: Uppsala Conflict Data Program. <https://ucdp.uu.se/> (Letöltés ideje: 2022.08.17)

² Carl von Clausewitz: A háborúról. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2014. 39. o.

³ Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=BtVH9o0RhEA> (Letöltés ideje: 2022.08.17.)

befolyásának korlátozása, valamint konfliktus esetén pufferterület biztosítása. Célja, visszatérés a nagyhatalmi állapothoz, továbbá az energiaeszközök (fosszilis tüzelőanyagok) akadálytalan kereskedelme és a nyugati technológiák átvétele. A nyugati országok függőben tartása a fosszilis tüzelőanyagok orosz exportjától. A katonai eszköz az ukrán nemzeti egység és területi integritás szétzúzására törekszik azáltal, hogy támogatja a keleti tartományok elszakadását és függetlenségét, geostratégiai pufferzónát, befagyott konfliktus teret hozva létre a NATO-val szemben, és eltántorít más államokat a NATO-csatlakozási kísérlettől. A katonai erő alkalmazása továbbra is központi eszköze Oroszországnak, és nem zárható ki az erőszak alkalmazása vagy a katonai erő alkalmazásával való fenyegetés más országok ellen.

2. Az orosz stratégiai célok

Az orosz katonai célok vizualizálásánál láthatjuk a nagyméretű katonai akció (orosz megfogalmazásban „különleges katonai művelet) kiterjedését és mértékét.

1. Elsődleges feladata az orosz haderőnek a Donbasz ezen belül a Luhanszk és Donyeck megye (orosz megközelítésben független országok) területének a felszabadítása.
2. Kijev bevétele és a kormányváltás kikényszerítése, egy oroszbarát kormánnyal.
3. A tengerparti korridor biztosítása a Donbasz és a Krím-félsziget között, továbbá a fekete-tengeri partszakasz birtokbavételével a Moldovai résszel való kapcsolat megteremtése.
4. A nagyobb orosz kisebbséggel rendelkező városok (Szumi, Harkiv) elfoglalása
5. Csernyihiv elfoglalása.

1. számú térkép⁴

Fentiekből levezetve a stratégiai célkitűzései az orosz szárazföldi erőknek: a többi haderőnemmel együttműködve:

- A Donbasz
 - Az Azovi-tenger tenger melléki szárazföldi korridor biztosítása
 - A Fekete tenger melléki szárazföldi korridor biztosítása
 - Az orosz légierő a szárazföldi és haditengerészeti csapatok támogatásával hozzájárul a légifölény kivívásához és a szárazföldi csapatok céljainak eléréséhez.
- Az orosz haditengerészeti erők az Azovi-tenger és Fekete tenger térségében:
- A hajózási útvonalak ellenőrzését
 - A tengeri uralom megvalósítását
 - A szárazföldi csapatok támogatásának a partraszálló műveletek biztosítását kaphatták feladatul

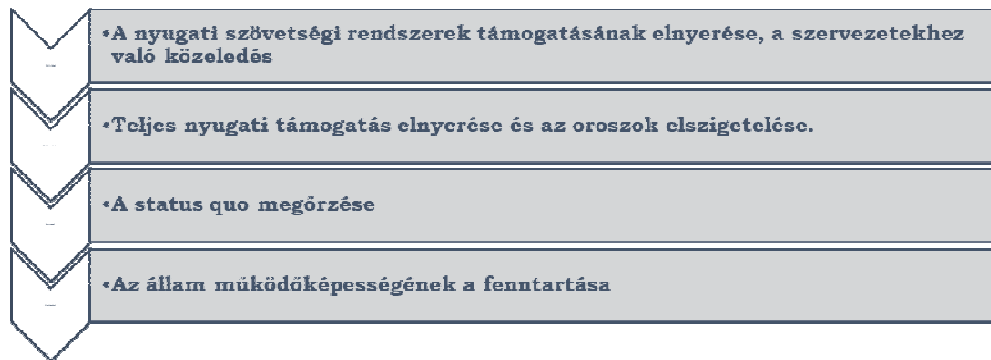
3. Az ukrán fél tervei

Az ukrán politikai végállapot:

- Ellenállni és elhárítani az orosz törekvéseket, a status quo megváltoztatására,
- Közeledni és látható lépéseket tenni az EU és NATO integráció irányába,
- A rendelkezésre álló fegyveres erőkkel, a mozgósított lakossággal és a nyugati országok támogatásával megakadályozni az ukrán kormány leváltását,
- A főváros és a nagyvárosok védelmével elérni az orosz katonai erő kivézetését, kifárasztását és kivonulását.

⁴ Térkép forrása: <https://geopolityka.net/ukraina-jako-sworzen-geopolityczny/> (Letöltés ideje: 2022.08. 15.)

Az ukrán stratégia célkitűzések

Az ukrán szárazföldi erők feladatai: A rendelkezésre álló 30 dandárral és a területvédelmi erőkkel (jelenlegi állapotban közel 60 dandár, dandáronként 3-4 ezer fővel) a támadás késleltetése és megállítása. Ukrán légi erők a hadművelet kezdeti fázisában veszteségokozás a támadó félnek, a második fázisban a támadó fél megállításának támogatása. Az ukrán haditengerészet feladata a támadó haditengerészeti erőknek veszteségokozás, az azonnali partraszálló művelet elhárítása volt.⁵

4. A művelet első fázisa

Orosz részről nagy csalódást keltett, hogy az ukránok jelentős ellenállást fejtettek ki, illetve nem sikerült a Kijev környéki Hosztomel reptér elfoglalása. A szárazföldi erők gyorsan betörték a mélységbe, a főként halogató harcot folytató ukrán erőkkel szemben. A nagyobb városoknál, aztán nem érvényesült az orosz támadó fölény, a beépített területeken nagy veszteségeket szenvedtek az első lépcsőben támadó gépesített és harcokosított erők.

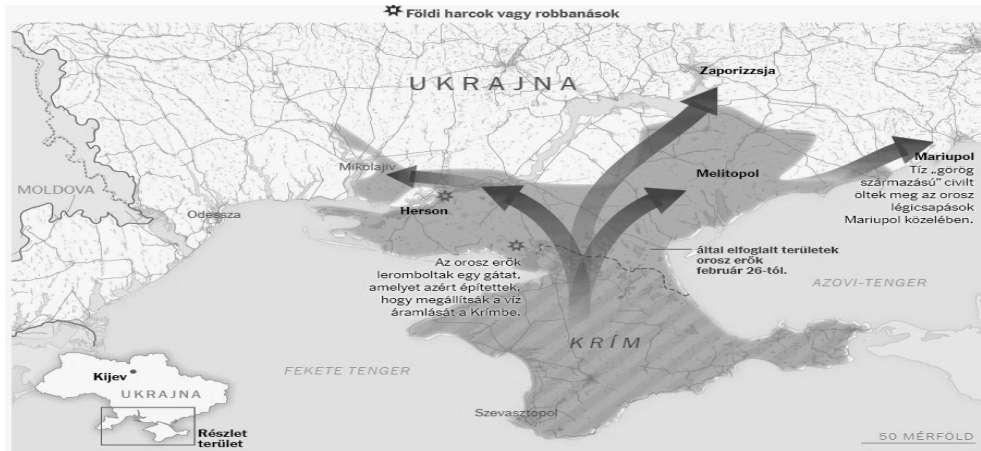
2. számú térkép: Az északi hadműveleti irány⁶

⁵ Jomini of the West felhasználó Twitter bejegyzése. Forrás:

https://twitter.com/search?q=jomini%20of%20the%20west&src=typeahead_click (Letöltés ideje: 2022.08.17.)

⁶ Forrás: <https://www.15min.lt/nuotrauka/6365532> (Letöltés ideje: 2022.08.17)

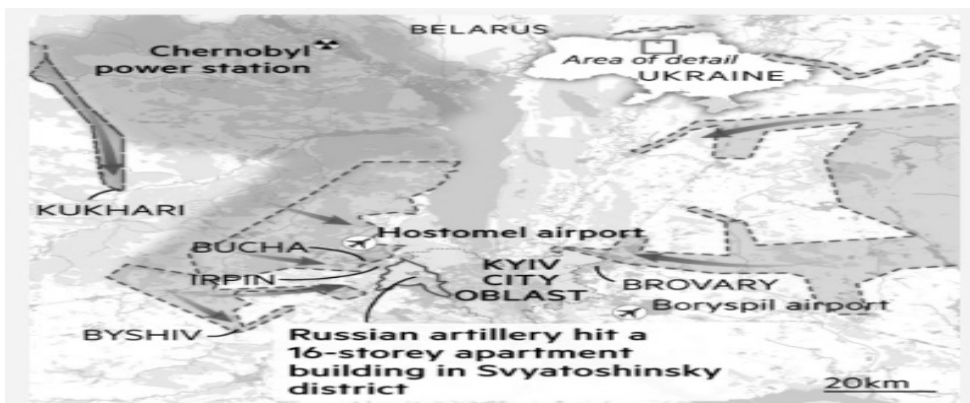
A déli krími hadműveleti irányban az orosz támadó csoportosítások gyors sikereket érnek el, rövid idő alatt kijutnak a hadműveleti mélységbe (60-80 km), sikerül Melitopol Herszon városok elfoglalása, majd Bergyanszk következett, de Mariupul heves helység harcokat eredményezett közel 60 napig. A város bevétel után viszont kialakult a Krím-félsziget és Donbasz szárazföldi összeköttetése.

3. sz. térkép: A déli hadműveleti irány⁷

5. A második fázis: a Kijev környéki hadműveletek

A harcok tovább fokozódtak, az oroszok minden irányból próbálták Kijevet bekeríteni, de az ukrán ellenállás, a logisztikai problémák és a magas veszteségek, erőik kivonására kényszerítette őket.

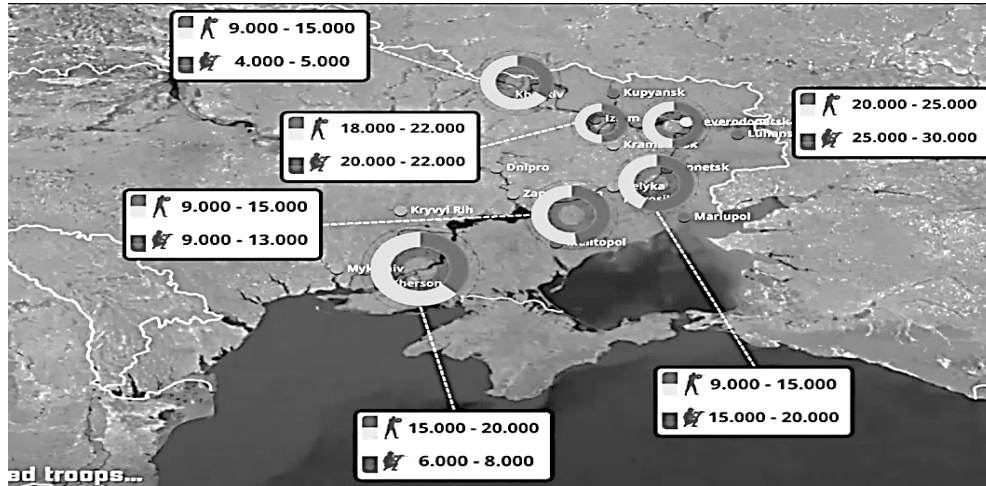
4. sz. térkép: A Kijev környéki harcok (2022.03.15.)⁸

⁷ Forrás: <https://www.15min.lt/nuotrauka/6365536> (Letöltés ideje: 2022.08.17.)

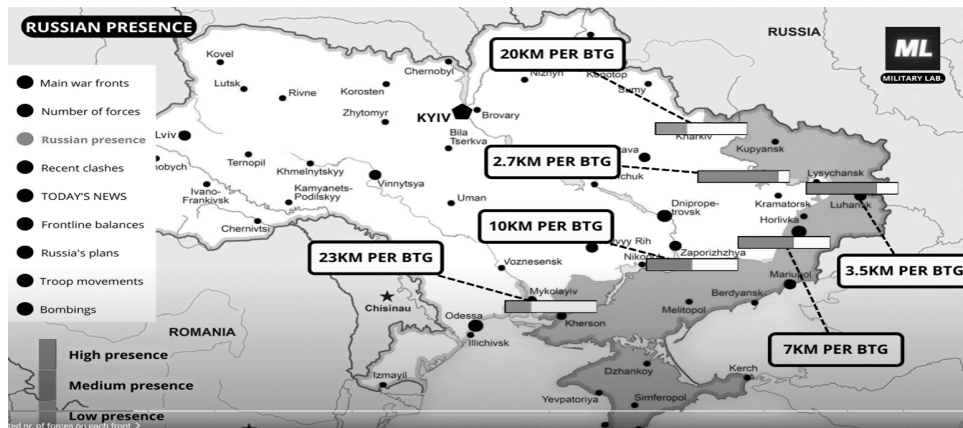
⁸ Forrás: <https://www.ft.com/content/e8ff324d-ddf5-40ff-a429-3d30944cc3d9> (Letöltés ideje: 2022.08.17.)

6. Harmadik fázis: A stratégia súlypont áthelyezése

Az orosz fél a kivont erőket átcsoportosította, feltöltötte, majd egy sokkal rövidebb arcvonalon 455 km-en (a korábbi 1400-1600 km helyett) a Donbasz térségében vetette be őket. Az itteni erőviszonyokat jól jellemezte, hogy átlagban 2,7 kilométerenként egy ZHCS (Zászlóalj Harccsoportot) vetettek be. Így 1 km-en 10-15 harckocsi, 18-36 tüzérségi eszköz került alkalmazásra, ezzel az iszonyú magas halálozási és sérülési arányt éreztetve el az ukrán személyi állományánál. Napi 350-500 halott és 1000 sebesült volt a jellemző.⁹

5. sz. térkép: A hadműveleti irányokban alkalmazott erők¹⁰

6. sz. térkép: Arcvonalkilóméterenként a zászlóalj harccsoportok¹¹

⁹ Ukraine War [05 August] - Clashes reach Bakhmut & Soledar - Ukraine improves position on IZUM Front Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=Nq1tWwc0h4Y> (Letöltés ideje: 2022.08.17.)

¹⁰ Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=Nq1tWwc0h4Y> (Letöltés ideje: 2022.08.17.)

¹¹ Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=Nq1tWwc0h4Y> (Letöltés ideje: 2022.08.17.)

7. A nyugati fegyverszállítások és azok hatása

Ukrajna az orosz invázió óta szállított fegyverekkel 14 harckocsi zászlóalj (zászlóaljanként 44 db harckocsival), 26 db gépesített lövész zászlóalj (zászlóaljanként 31 darab gyalogsági vagy páncélozott harcjárművel), és 12 darab tüzérosztályt (osztályonként 18 löveggel) tudott volna kiállítani. A szállítások folyamatban vannak, de összességében csak 13%-uk valósult meg. A sikeres műveletekhez szükségesek a szállítások, a felajánlások társébe történő juttatása. A HIMARS270 sorozatvető rendszer jelentette eddig a legnagyobb segítséget, így a napi veszteséget 50-70 katonára tudták mérsékelni a halottakban és a sebesültekben is 300 főre.¹²

A gondot a fegyverek sokszínűsége, a több országból érkező rendszerek kompatibilitási problémái, a kiképzés és a helyes logisztikai kiszolgálási problémák jelentik. Például a 7 darab Panzerhaubitze 2000 (PzH2000) német önjáró lövegeknél nem tartották be a napi 100 lövés limitet, így szoftver és egyéb technikai hibák léptek fel, s már 1 hónap után problémák jelentkeztek. A nyugati források által széles körben a világ legtehetősebbjeként emlegetett Panzerhaubitze 2000 önjáró tüzérségi lövegek már egy hónapos szolgálat után a „kopás és elhasználódás” jelentős jeleit mutatják – a fegyvereket még csak június végén szállították.¹³

Ukrajna részére tervezett fegyverek			
	Mennyiség összesen	Tipus és darabszám	Szállító ország
	593 db harckocsi	88 db Leopard 1A5 230 db T-72 Tervezés alatt: 20 db Leopard 2A4 10 db Leopard 2A4 232 db PT-91 Twardy 13 db Biber hídvető hk. x db T-72	Németország Lengyelország Németország Spanyolország (lemondva 2022. 08. 04.) Lengyelország Németország Észak-Macedónia
	65 darab gyalogsági harcjármű 800 db páncélozott szállító harcjármű 30 db önjáró légvédelmi gépágyú	35 db BMP-1 30 db BMP-1 100 db Marder 54 db M-113 200 db M-113 20 db M-113 4 db M-113 54 db M-113 35 db M-80 39 db PSZH 230 db PSZH 14 db M-113 50 darab Kirpi PSZH 30 db Gepárd	Görögország Szlovákia Németország Németország USA Litvánia Ausztrália Németország, Dánia Szlovénia Kanada Németország Ausztrália Törökország Németország

¹² Ukraine's losses have fallen to 30 dead per day. Forrás: <https://www.pravda.com.ua/eng/news/2022/07/22/7359699/> (Letöltés ideje: 2022.08.17.)

¹³ Ukraine appealed to Germany because of problems with PzH 2000 howitzers Forrás: <https://frontnews.eu/en/news/details/37325> (Letöltés ideje: 2022.08.17.)

	<p>20 db sorozatvevő rendszer</p> <p>281 darab tüzérségi eszköz</p>	<p>3 db MARS-II 14 db HIMARS 3 db HIMARS</p> <p>108 db M777 tarack 20 db M109 új. löveg 20 db M109 új. löveg 18 db Caesar új. löveg 7 db PzHb2000 új. löveg 72 db Krab új. löveg 36 db L119 löveg</p>	<p>Németország USA GB</p> <p>USA USA GB Franciaország Németország, Hollandia Németország Lengyelország GB</p>
	<p>634 db csapásmérő drón</p> <p>853 db harcászati és felderítő drón</p>	<p>53 db Bayraktar TB2 1 db Bayraktar TB2 580 db kamikaze drón</p> <p>700 db Switchblade harcászati 121 db Phoenix Ghost felderítő 32 db felderítő drón</p>	<p>Törökország Litvánia GB</p> <p>USA USA Németország</p> <p>USA</p>
 	<p>4 db harcászati repülő</p> <p>25 db helikopter</p>	<p>4 db SZU-25</p> <p>20 db MI-17 4 db MI-17 1 db MI-2</p>	<p>Észak-Macedónia</p> <p>USA Szlovákia Szlovákia</p>
	<p>13 950 db páncéltörő rakéta és kézi páncéltörő fegyver</p>	<p>1000 db Javelin rakéta 2000 db NLAW rakéta 1600 db NLAW 6000 db kézi 900 db Panzerfaust-III kézi 2450 db Matador RGW 90 kézi</p>	<p>USA GB GB USA Németország Németország</p>
	<p>4 668 kézi légvédelmi rakéta</p>	<p>1468 db Stinger 500 db Stinger 2700 db Sztrela-2</p>	<p>USA Németország Németország</p>

2. sz. táblázat¹⁴

¹⁴ Szerző a táblázatot a következő források alapján állította össze: David Brown és Tural Ahmedzade What weapons are being given to Ukraine by the UK? <https://www.bbc.com/news/world-europe-61482305> (Letöltés ideje: 2022.08.15.); David Brown, Jake Horton & Tural Ahmedzade Ukraine weapons: What military equipment is the world giving? <https://www.bbc.com/news/world-europe-62002218> (Letöltés ideje: 2022.08.15.); Military support for Ukraine <https://www.bundesregierung.de/breg-en/news/military-support-ukraine-2054992> (Letöltés ideje: 2022.08.17.)

8. Vesztések

A háborúban résztvevő felek vesztesége (2022. 08. 14.)		orosz	ukrán	Arány
Katona		43 900 fő	36 432 fő	1,2:1
Harcosok		1880 db	214 db	1,5:1
Páncélozott szállító jármű és gyalogsági harcjármű		4032 db	3 114 db	1,2:1
Tüzérség,		989 db	3309 db	1:3,3
Sorozatvető		263 db	799 db	1:3,0
Drónok		790 db	1743 db	1:2,2
Repülőgépek		233 db	267 db	1:1,1
Helikopterek		196 db	148 db	1,3:1

9. Mi várható a műveleti területen?

Több lehetséges változat értékelése:

- felőrlő háború
- villámháború
- megállapodás
- zsarnokölés

Azzal a realitással számolhatunk, hogy még hónapokig a felőrlő és hosszú ideig tartó háború lehet. A felek jelenleg elutasítják a tárgyalást, a villámháborúra az orosz félnek nincs megfelelő logisztikai és személyi állománya. A zsarnokölés, azaz Putyin eltávolítása a hatalomból sem oldaná meg az ukrainai konfliktust, hiszen a következő orosz vezetőnek is a meghirdetett célokat, az orosz kisebbségek védelmét, az elismert szakadár államok támogatását kellene folytatni.

9. Összegzés és befejezés

Az elsődleges értékelések szerint a politikai diplomáciai dimenzióban rendkívüli módon elszigetelődött Oroszország, bár igaz Kína, Irán, India, Pakisztán felé történő főként gazdasági nyitásával szeretne mind hamarabb kitörni. Az információk térben a felek mindketten alkalmazzák a megtévesztést, a befolyásolást, minden kiemelt hírnek (bucsi vérengzés, atomerőmű lövése) legalább kettő olvasata áll a nemzetközi és nemzeti közeg részére. Gazdasági téren a nyugati szankciók sajnos kettős hatásával kell számolnunk, hiszen az energetikai szankciók nagyon fájdalmasan érintik a nyugati országok lakosságát. Hosszú távon fejthetik csak ki hatásukat, ahogy a sok Oroszországot elhagyó szakember, értelmiségi hatása is egy generációval később adhatja meg a hatását. Katonai dimenzióban azt jelezhetem előre, hogy a nyugati fegyverszállítások csak akkor érhetik el hatásukat, ha a kiképzés, a szimulátorok, a logisztikai kérdések is megoldásra kerülnek. A katonai erő jelenleg még az oroszok oldala felé billen.

A biztonság dimenzióiban ez a háború sajnos nagyon sok területen meghatározóvá vált. Ezek a területek:

- légi közlekedés,
- atomerőművek,
- ásványkincsek,
- lítium mezők,
- tengeri közlekedés,
- energiaellátás,
- élelmiszer ellátás,
- fegyverszállítások,
- humanitárius migráció.

Clausewitz „csodás háromszögei” a háborúk értékelésénél is jól bemutatja az adott konfliktust. A háromszögek (lakosság, vezetés, haderő) elemzése bemutatja, hogy mindkét fél elkötelezett a győzelemre, de az ukránok nyugati segítség nélkül már elveszítették volna a háborút. Az államcsőd, a 10 millió menekült, a haderő nagyon jelentős veszteségei a hivatásos és szerződéses állományban nagyon nehéz helyzetet eredményeznek. A vezetők saját nemzetük körében népszerűek, a haderő mindkettő oldalon teljesíti a kötelességét. A háború mint a politika eszköztárában egy fontos erőszaktényező nyerhető, de bárki „győz” is mindenki veszített ezzel a konfliktussal. A magasabb stratégiának (politika) nem a győzelemmel, hanem egy jobb békebeli világgal és az emberekkel kellett volna foglalkozni. *„Azzal a problémával, hogy a katonai győzelmet hogyan vívjuk ki, a hadászat foglalkozik. A magasabb stratégiának messzebbre kell tekintenie. Annak a béke megnyerésének a problémáját kell megoldania.”¹⁵*

¹⁵ Hart, B. H. Liddell: Stratégia. Európa Kiadó. Budapest, 2002. 570. o.